

COP24 Bilgi Notu
BM İklim Müzakereleri ve Türkiye
Aralık 2018

Türkiye UNFCCC (Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi) gelişmiş ülkeler ile aynı listede (EK-1) yer alıyor. Türkiye bu listede yer alan tek gelişmekte olan ülke. Bu nüans 2001 yılında sözleşmenin tarafları tarafından tanındı, Türkiye'nin "özel koşulları" kabul edildi.

Türkiye, BM iklim müzakereleri açısından nevi şahsına münhasır bir pozisyona sahip. OECD üyesi olan Türkiye 1992 yılında imzaya açılan Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nde (UNFCCC) iklim değişikliğinde en yüksek tarihsel sorumluluğa sahip gelişmiş ülkeleri içeren EK-1 ve EK-2 listelerinde yer alıyordu. EK-1'de yer alan ülkelerin sera gazı emisyonlarında mutlak azaltım hedefleri koyması, EK-2'de yer alan ülkelerin ise gelişmekte olan ülkelerin iklim değişikliğiyle mücadele çabalarına maddi katkı koyması gerekiyor. Bu yükümlülükler nedeniyle sözleşmeyi imzalamayan Türkiye 2001'de Marakeş'te düzenlenen 7. BMİDÇS Taraflar Konferansı'nda (COP7) alınan kararlarla EK-2'den çıkarken, kendisini EK-1'deki ülkelerden farklı kılan özel koşulları sözleşmeye taraf diğer ülkeler tarafından tanındı. Bunun sonucunda Türkiye'nin mutlak emisyon azaltım hedefi koyması ve diğer ülkelere maddi destek yükümlülükleri ortadan kalktı. Türkiye sözleşmeyi 2004 yılında 189. taraf ülke olarak onayladı. Türkiye halen Çerçeve Sözleşme'de Ek-1'de, yani gelişmiş ülke kategorisinde bulunuyor. (kaynakça : <http://iklim.cob.gov.tr/iklim/AnaSayfa/BMIDCS.aspx?sflang=en> / www.unfccc.int)

Türkiye'nin özel koşulları COP16'da tekrar tanınırken ülkemizin UNFCCC çerçevesindeki destek mekanizmalarına erişimi onaylandı. Doha ve Lima'da düzenlenen toplantılarda ise, Türkiye'nin başta Küresel Çevre Fonu (GEF) olmak üzere UNFCCC mekanizmalarına erişimi garantilendi. Türkiye, bu gelişmeleri takiben 2009 yılında Kyoto Sözleşmesi'ne taraf oldu.

Türkiye, Ek-1'de yer aldığı için Yeşil İklim Fonu (GCF) ve Temiz Kalkınma Mekanizması (CDM) altındaki desteklerden ise yararlanamıyor.

Türkiye ve Paris Anlaşması

Türkiye, gelişmiş ülke sınıflandırması neticesinde Yeşil İklim Fonu ve Temiz Kalkınma Mekanizması gibi desteklere mevcut durumda ulaşamadığı için Anlaşma'yı onaylamıyor.

Türkiye, 2015 yılında kabul edilen Paris Anlaşması'nı 2016 yılında imzaladı. Ancak, ilgili anlaşmayı henüz mecliste onaylamadı. Türkiye, aynı zamanda birçok ülke gibi Paris İklim Anlaşması öncesinde, sera gazı emisyonları hakkında yapacağı azaltım planlarını içeren [Ulusal Katkı Niyet Beyanı – INDC](#) belgesini sundu.

Türkiye, UNFCCC çerçesindeki EK-1 listesinden, dolayısıyla gelişmiş ülke sınıflandırmasından tam olarak çıkmayı talep ediyor. INDC belgesinde Türkiye'nin "[İklim değişikliği ile mücadelede ülkemiz mali ve teknolojik kısıtlara sahip](#)" olduğu ifade ediliyor.

Aynı zamanda verilen hedeflerin tutturulabilmesi için "INDC'nin başarı ile sağlanması için Türkiye, 26/CP.7, 1/CP.16, 2/CP.17, 1/CP.18 ve 21/CP.20 sayılı kararlar çerçesinde, yerli kaynaklarını kullanacak ve yeşil iklim fonu da dâhil olacak şekilde, finans, teknik, teknoloji ve kapasite geliştirmeye yönelik uluslararası destekleri kullanacağı" da belirtiliyor.

Bu çerçevede, iklim değişikliğine ilişkin fonlara tam erişim hedefleniyor.

Türkiye Ulusal Niyet Katkı Beyanı

Türkiye'nin iklim değişikliği konusundaki hedeflerini içeren INDC belgesinde mevcut politikalar senaryosuna kıyasla sera gazı emisyonlarının 1.175 Mt CO2 eşdeğerinden 929 Mt CO2 eşdeğerine ineceği, en az yüzde 21 oranında azaltım gerçekleştirileceği taahhüt ediliyor.

Birleşmiş Milletler'e sunulan ulusal katkı planlarını inceleyen Climate Action Tracker'in analizine göre ise Türkiye'nin bu taahhüdü iklim değişikliğiyle mücadele hedefleri göz önüne alındığında "oldukça yetersiz" olduğunu ifade ediyor. <http://climateactiontracker.org/countries/turkey.html>

Bu belgeyi konu alan bir diğer araştırma ise, MIT tarafından yapıldı. Enerji Policy Dergisi'nde (Enerji Politikaları) Türkiye'nin mevcut politikalar senaryosunun "iyimser" bir tahmine dayandığını ifade ediyor. Türkiye'nin 2030 emisyonunun mevcut politikalar senaryosunda 836 Mt CO2 (INDC'deki hedeften yüzde 30 daha az) olarak gerçekleşeceği öngörülüyor. Bu emisyon verisi, Türkiye'nin INDC hedeflerini her hâlükârda tutturacağını gösteriyor. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0301421518304774?via%3Dihub>

Türkiye ve Yeşil İklim Fonu (GCF)

Türkiye için müzakerelerin en kritik konusu GCF finansal desteğinden faydalanabilmek, Türkiye için müzakerelerin en kritik konularından başından geliyor. EK 1 konumu yüzden Türkiye, GCF fonlarına erişemiyor.

GCF finansmanına erişim meselesi, diğer bir yandan da bu fonun dahil olduğu diğer uluslararası fonlara da erişememek anlamına geliyor. Uluslararası iklim finansmanından en çok faydalanan ülkelerden biri olan Türkiye, bu fonlara erişimi kaybetmek istemiyor ve aynı zamanda giderek rolü artan GCF mekanizmasına da erişilebilir olmayı talep ediyor.

COP23'de Nerede Kalındı?

Geçtiğimiz sene Bonn'da düzenlenen iklim zirvesi'nde Türkiye'nin taleplerine cevap verebilmek için, Alman iklim müzakerecisi Jochen Flashbarth görevlendirildi. Flashbarth tarafından getirilen çözüm "Türkiye'nin özellikle bu çok uluslu fonlara erişiminin önündeki engelleri kaldırıyor ama

GCF kaynaklarına Türkiye'nin erişimini devam ettiriyordu. Bu teklif, resmileşmeden özellikle gelişmekte olan ülkelerin itirazları yüzünden rafa kalktı.

Faydalı Kaynaklar:

Türkiye ile UNFCCC durumuna dair analizler.

<http://climateobserver.org/tangled-case-turkey-status-unfccc-paris-agreement/>

Beyond Special Circumstances: climate change policy in Turkey 1992-2015

<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/wcc.390>

<http://climateactiontracker.org/countries/turkey.html>

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0301421518304774?via%3Dihub>

Türkiye İklim Değişikliği Profili

<https://www.iklimhaber.org/carbon-brief-turkiye-profil-turkce-versiyonu-yayimlandi-turkiye-emisyonlarini-azaltmak-icin-neler-yapiyor/>

Türkiye'de İklim Değişikliği'nin etkilerine dair derleme için:

www.birbucukderece.org

Türkiye ile İlgili UNFCCC Kararları

<http://iklim.cob.gov.tr/iklim/Files/Raporlar/26-CP.7.sayili.karar.pdf>

<https://unfccc.int/documents/6527>

<https://unfccc.int/documents/7643>

<https://unfccc.int/documents/8613>

<https://unfccc.int/documents/2521>